

פ ר ר ט ר ק ר ל מסי 304
מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', י"ב באדר א', תשל"ג
(14.2.73), שעה 8.30

נכחו

חברי הועדה:

י. גולדשמידט - יו"ר
ש.ח. אברמוב
מ. אביזוהר
א. אנקוריון
ר. ארזי
י. ארידור
מ. ביבי
מ. בן-פורת
ג. האוזנר
ז. הרינג
ת. טובי
א. עופר
ש. פרידמן
מ. פרוש
י.ה. קלינגהופר

מוזמנים:

א. ידין - הממונה על החקיקה, משרד המשפטים
מר קראפט מטעם משרד הפנים
מר י. רותם " " "
א. שפט " " "

ר. מלחי - מזכירת הועדה

רשמה: מ. טרלו

סדר היום: 1. חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ג - 1973

2. חוק יסוד: הכנסת (תיקון)
(הצעת חה"כ: מ.ביבי, מ.בן-פורת, מ. ברעם,
צ. גרשוני, א. עופר, ז. צדוק, י.ש. שפירא)

1069-

(נתקבל ביום 19.2.73)

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ג-1973

סעיפים 9(ב) ו-26

היו"ר י. גולדשמידט: אני מבקש להתייחס לשני הסעיפים יחד.

בסעיף 9(ב) נאמר שבשני מקרים ייבחר המועמד למועצה, כאשר יש שוויון קולות אם זה למעלה מ-40%, או אם אין מועמד שקיבל 40%. ב(ב) לא נדרש רוב מיוחד אלא רוב המצביעים. אם יהיו קולות שקולים, מצביעים עוד פעם. בסעיף 9(ג) נאמר שהמועצה תבחר מבין חבריה לפי סעיף 26.

בסעיף 26(א) נאמר שצריך יותר ממחצית החברים ולא של הנוכחים. השאלה אם אנחנו רוצים בדיפרינציאציה בין ההליכים. היתה סברה שכאשר אין מועמד שקיבל 40%, היה יפה יותר שנעמוד על כך שייבחר אחד מן השנים ע"י רוב חברי המועצה, אבל כדי לשנות את הדבר הזה, חייבת לבוא בקשה לרוויזיה, אישור הבקשה ודיון. אחרי הישיבה שמעתי מפי חברים שיש הצעה למזג את שני הסעיפים האלה.

א. עופר: הייתי בין אלה שחשבו שכדאי להשוות את הפרוצדורה בשני המקרים. שוכנעתי

שהחבר לא ניתן.

בסעיף 9 מדובר על שני מועמדים שקבלו מספר קולות גדול ביותר, אם כי פחות מ-40%.

בסעיף 26 מגיעים לשני מועמדים רק אחרי הצבעה רביעית. זו פרוצדורה שלא מתאימה למקרים בהם בוחרים בין שניים.

לכן אני מציע שישאר סעיף 9(ב) ובסעיף 26 נאמר: למעט סעיף 9(ב).

ש. פחידמן: אני יוצא מנקודת מבט שאף אחד לא קיבל 40%, ואז אנחנו נמצאים כמצב של היום. אז עלינו לבחור כאילו לא היתה הצבעה בקלפי. המועצה צריכה לבחור בפילוסופיה של החוק הזה יש רעיון יסודי של מתן מעמד מיוחד כדי להשאיר נאמן לרעיון, אני חושב שהדרך צריכה להיות כזאת, שבמקרה שלא קיבל אף אחד 40%, הולכים שלב שלב. הבחירה הראשונה חייבת להיות ברוב אבסולוטי של חברי המועצה. אם לא הושג רוב מוחלט, צריך לחזור על ההליכים פעם, פעמיים ושלוש פעמים. אינני מתנגד שבחזרה על ההליך הזה, הפתרון יהיה רוב המצביעים. אבל לפחות בשלב הראשון צריך לתת לזה ביטוי מיוחד. אני חושב שבשביל השלב הראשון, אם לא קיבל אף אחד 40% מן הקולות, צריך המועמד לקבל רוב מוחלט של המועצה.

אם הדבר מחייב בקשת רוויזיה, אני מבקש רוויזיה על הנושא.

י.ה. קלינגהופר: לא אתנגד לרוויזיה, אבל אינני רואה שעם כה. אני מוכן לרוויזיה רק מתוך גישה ליבראלית ולא אשים מכשול בדרככם.

אולם לגופו של ענין, לי נדמה שהשוני שבין שתי הפרוצדורות יש לו צידוק ענייני, וזה מטעם פשוט.

לפי סעיף 26, כאשר מגיעים למצב שהוא על פי החוק מחייב רק שני מועמדים, הדין אז שלמעלה ממחצית החברים המשתתפים בהצבעה הם מכריעים, ואין רוב מיוחס. לפי סעיף 9(ב) החוק מחייב שתהיה רדוקציה על שני מועמדים, ואז מגיעים לשלבים הבאים.

י. ארידור: בסעיף 25(ג) אנחנו דורשים להעברת סגן ראש רשות רוב של כל החברים.

במקרה שהיתה סיבת ההעברה עכירה שיש עמה קלון, מספיק רוב של המצביעים. השאלה אם זה מוצדק. כאשר הבעיה פוליטית, אנחנו מחמירים את הדרישה ואומרים רוב של המצביעים; כאשר הבעיה אינה פוליטית אלא ענין של פרשנות של פסק-דין, אנחנו נותנים למועצה לפרש באופן משפטי אם עכירה מסוימת יש עמה קלון או לא. זה דבר הי מסוכן. מדוע לא להצמיד לזה את התנאים של העברה רגילה? בכל מקרה של העברה מכהונה, נדרש רוב של כל המצביעים.

א. שפט: הסעיף הזה מועבר מפקודת העיריות כמו שהיה. הוא לא עורר כל בעיה עד היום. מעולם לא קרה שהעכירה סגן בשל עכירה שיש עמה קלון. לא הייתי נוגע בנושא זה.

ר. ארזי: אני רוצה להצטרף לדברי חה"כ פרידמן. אם המועמדים לא הגיעו ל-40%, לא מגיעה להם שום פריבילגיה. יתכן שמי שהוא קיבל 20% או 25%, מה הפריבילגיה שלו? יתכן שבמועצה יש מועמדים טובים מהם. אם אלה שרצו לבחירות לא הגיעו ל-40%, מדוע צריך לתת להם פריבילגיה? לכן לדעתי השנים שלא קיבלו 40%, דינם כדין כל חברי המועצה.

ח. צדוק: אשר לשאלה של חה"כ ארידור, החלטנו שבכל הנוגע לפיטורי סגנים, אנחנו לא משנים את המצב הקיים, העתקנו את הדבר בלי שינוי. בנוגע לסעיף 26 ו-9(ב), הויכוח התחיל בנושא טכני וגלש לענין מהותי לחוק כולו. לא ברור לי אם חה"כ פרידמן מציע שכל הבחירה בין השנים תחול הפרוצדורה של 26 עצם העובדה שיש רק שני מועמדים מחסלת את הצורך בשלבים הראשונים של הפרוצדורה, ומעבירה לשלבים הבאים. הענין שלא תתיה הגבלה לשנים, קשור לסעיף 9, וזו רוויזיה על יסודות החוק עצמו שכבר סיכמנו אותם.

י. רותם: הויכוח יותר תאורטי מאשר מציאותי. כוונת המחוקק לפרוצדורה היתה:

היינו ערים לכך שאם לראש הרשות אין רוב, חזקה שלא יכול להחזיק מעמד. יש הצבעה שניה. אנחנו יודעים שכרוב המקרים, גם בהצבעה השניה יהיה רוב של חברי המועצה.

על-פי-רוב יש שני מועמדים. אין אסון אם גם אלה שקיבלו 40% תהיה לגביהם הצבעה ראשונה ושניה. לא צריך לשנות את הנוסח. במציאות זה אינו משנה דבר.

א. ידין: אני מצטרף לאלה שרוצים להזכיר בסעיף 26 שהוא לא חל על 9(ב). מלבד זה אינני רואה צורך לשנות משהו. אם שני מועמדים מקבלים אותו מספר הקולות, עלינו להכריע בין שניהם. בשביל זה הרוב איננו רלוונטי. לכן כתוב שמספיק רוב צנוע.

האם חה"כ פרידמן עומד על הבקשה לרוויזיה?

היו"ר י. גולדשמידט:

ש. פרידמן:
אני נגד החוק הזה. אני טוען שכאשר דנים על פי הנחה שהחוק הזה הוא טוב, צריך לשמור על הרציו שלו גם בשלב הזה. הויכוח איננו על פרט טכני. כאשר אני דן בנושא אם יש לנו מועמדים או אין מועמדים, אני טוען שאין לנו מועמדים, כי לא נתמלאו הדרישות של החוק הזה. ע"י בחירה ורוב חברי המועצה, יתכן שמגיעים לראש מועצה בפליך ראשון. אם לא מקבל מי שהוא רוב, מתחילים ההליכים הנוספים, שהם על פי אלימינציה של הרוב הרגיל. אני רוצה להכניס שלב טכני על מנת לשמור על הרציו של החוק.

לכן אני מציע רוויזיה. אם לא תתקבל

ההצעה, אציע הסתייגות.

לפי סעיף 26, בהצבעה השניה, השלישית והרביעית אין אלימינציה, ואף-על-פי-כן

י.ה. קלינגהופר:

חל הדין של רוב יחסי.

יש הצעה של חה"כ פרידמן להציע שינוי החלטה בנוגע לסעיף 9.

איו"ר י. גולדשמידט:

ה צ ב ע ה

בעד רוויזיה בסעיף 9 - 3
נגדה - הרוב

הבקשה לרוויזיה לא נתקבלה.
זכות הסתייגות לחה"כ פרידמן.

ה ו ח ל ט

כרישא של סעיף 26 (א) ייכתב: למעט המתחייב לפי סעיף 9 (ב).

י. ארידור:
לפי סעיף 26 (א) (8), היו"ר פסול מלכהן כיו"ר הישיבה כאשר הוא עצמו מועמד. צריך להיות תנאי שגם אותו חבר מועצה לא יהיה מועמד.

ה ו ח ל ט

כסוף סעיף 26 (א) (8) ייכתב; ואיננו מועמד לראש הרשות.

ג. האוזנר:
אנחנו הפרדנו בין סעיף 9 ו-26. אבל יש הוראה אחת שהצבעה תהיה גלויה, בסעיף 9 (ב) זה לא נאמר. צריך להוסיף זאת גם שם.

ה ו ח ל ט

בסעיף 9 תיווסף הוראה שהצבעה תהיה גלויה.
בסעיף 26 (א) במקום "ראש עיריה" ייכתב: "ראש הרשות"

סעיף 26 (ב)

א. שפט:
את הסעיף הזה שנינו בגלל "בעיות קריניצי".
ענינית הסעיף הזה דרוש. השאלה היא אם
המיקום הוא נכון. זה חל גם על רשויות מקומיות שיכחרו את ראש
המועצה שלהם לפי סעיף 9(ב). לכן אני חושב שזה צריך להיות סעיף
נפרד כהוראת מעבר.

היו"ר י. גולדשמידט:
אני מקבל את זה, אבל במקום "השר" צריך
להיות "שר הפנים".

ה ו ת ל ט

סעיף 26(ב) יהיה סעיף נפרד, ומספרו 27.
בסעיף ההגדרות תהיה הגדרה של "השר".
במקום "במועד הבחירות, יכתב:
... שנשא בכהונה זו ערב הבחירות....

סעיף 27

א. שפט:
גם זה סעיף שמועתק, עם שינויים, מפקוחת
העיריות. סעיף 132 לפקודה היה יותר
פשוט. כאשר היתה דרך אחת לבחירת ראשי ערים וסגנים, היתה הוראה
שהמועצה תודע על כל בחירה, והשר יפרסם על כך הודעה כרשומות.
כאן יש דרכי העבדה שונות. לכן נאלצנו לפרק את הסעיף הזה לאלמנטים
ולתת פתרונות לדרכי העברה שונים.
אם ראש המועצה נבחר בקלפי, בחירתו
מתפרסמת בהודעת הבחירות ולא שר הפנים מפרסם את זה.

לסעיף 27 - אין הערות.

סעיף 28

ה ו ח ל ט

הנוסח ישונה כלהלן;
... יחול בשינויים המחוייבים גם על בחירות
לראש רשות לפי סעיף 3.

סעיפים 29 ו-30 אין הערות.

סעיף 31

א. שפט:
מתעוררת שאלה אם רוצים להכניס כאן
את ענין הפתקאות הכפולות.

ס.בן-פורת: תהיה הצעת חוק נפרדת.

סעיפים 32 ו-33

א. שפט: סעיפים אלה הועתקו כלשונם.

היו"ר י. גולדשמידט: אנחנו נקבל נוסח מתוקן. יש חי זמן
להגשת ההסתייגויות. אני מבין שהנוסח
יהיה מוכן בעוד שבוע. החוק יובא למליאה ב-6 למרץ.

כה"כ אבנרי ביקש רשות הסתייגות
לסעיף 9(ב) ו-1(ג). אם החברים יסכימו, ניתן לו זכות זו.

ה ו ח ל ט

לתת זכות הסתייגות לכה"כ אבנרי
בסעיף 9(ב) ו-1(ג).

מר קראפט: בסעיף 63(ג) של חוק הבחירות לרשויות
המקומיות כתוב (מצטט).

היו שתי גירסות בוועדה בקשר לפתק
השלישי. השאלה היא, אם נמצא במעטפה סימן כל שהוא העשוי
לזהות את המצביע; מה יהיה הדין? האם המעטפה פסולה או רק הקול.
לעתיים קרובות קורה שמכריזים הכרזות או יש פתקים שאין להם שייכות
למערכת. רצוי שהוועדה תחליט בענין זה.
אם יש סימון על המעטפה, ברור שזה פסול,
זה כתוב בחוק הבחירות.

א. עופר: אילו הייתי בטוח שזאת השאלה היחידה
שהתעוררה, הייתי אומר להבהיר את
זה בחוק. ברור שאם יש סימן איזה שהוא, זה פוסל את המעטפה כולה.
אני בטוח שאם נעבור על חוק הבחירות, נמצא עוד קושיות, ואני לא
מציע להכנס עכשיו לזה. הענין יובא לפקיד הבחירות ויערערו.
מבחינה זו אין צורך להכניס עכשיו שינויים.

א. ידין: כה"כ עופר צודק, שאם אנחנו מתקנים
נקודה מסוימת, איננו צריכים לתקן
את כל העולם. יש עוד דברים שיצטרכו לתקן.

אם יש שתי גירסות, האחת שזה פוסל
את שני ההליכים של הבחירות, והשני שזה פוסל רק את ההליך בו
יש ליקוי, אז מתבקש שאותו דבר יחול על פגמים שהם בתוך הפתקים.
זה הפתק השלישי או סימון מזהה או פגם אחר בפתק.
כדאי לקבל את הרעיון של מר קראפט במובן זה, שאותה ההוראה
אומרת או שפוסלים את שניהם, או רק את זה הפגום, יחול לא רק
על הפגם של הפתק השלישי כי אם גם על פגמים אחרים של הפתקים.
אז לפחות חלק מהשאלה פתורי.

מ. בן-פורת: לדעתי אנחנו מכסים את הנקודה הזאת
כאשר מדובר על מעטפה אחת. אבל אם
היועצים המשפטיים חושבים שענין זה לא מכוסה, אפשר להוסיף אותו.
כאשר נפסלת המעטפה, נפסלים כל הפתקים שבתוכה. אם זה לא מובן,
אפשר להוסיף הוראה בקשר לכך.

י. ארידור: נוכח ההערה של מר קראפט, והתמיכה
של פרופ' ידין, אני מבין שזה מייצג את
עמדת הממשלה. אני מבין שהוועדה נוטה לקבל את הדעה הזאת. אני
מציג את השאלה אם לא נבלבל לחלוטין את חברי ועדת הקלפי שיצטרכו
לקבוע עמדה כזאת כאשר יש סימון על הפתק השלישי, המעטפה נפסלה
וכאשר יש רק פתק שלישי, הקול נפסל והמעטפה לא נפסלת. זה יגרום
לבעיות. אני מציע לחברים שקודם היו בדעה שפתק שלישי פוסל רק
את הקול ולא את המעטפה, לעשות את הדברים פשוטים, שקול פסול יפסול
את כל המעטפה.

י.ה. קלינגהופר:
 אנחנו יודעים מה הכמות של קולות שנפסלו עקב פגמים בבחירות האחרונות. טוב עשה מר קרפט שהפנה תשומת לבנו לכך. ההסדר של שימת שני הפתקים למעטפה אחת, יביא לתופעות שאיננו חוזים מראש. זה נסיון ונראה אם תהיינה בעיות אחרות, נפתור אותן אחרי הבחירות הבאות.

היו"ר י. גולדשמידט:
 אם תהיה הסכמה להצבעה חוזרת על הצעת חה"כ ארידור, נעשה זאת. אני מבין שאין הסכמה כזאת. אינני רואה מקום לחבר סעיף חדש בשביל הבעיה שמר קראפט העלה. המסתייגים יכולים להעלות את הדבר עם גירסתם.

חוק יחסי ממון בין בני זוג (שיבוץ החוק בעבודת הועדה)

א. אנקוריון:
 מה סדר הדיון לגבי חוק יחסי ממון? אני מבקש שנשבץ אותו כך שנוכל לגמור אותו בכנסת זו. קשה לעמוד נגד לחץ החברות שלנו מכל הגוונים. אני רוצה להביע משאלה שהיו"ר ישבץ את זה בסדר עבודה כזה שנהיה בטוחים שנוכל לגמור את העבודה בחוק הזה.

י.ה. קלינגהופר:
 מצטרף לבקשתו של חה"כ אנקוריון.

היו"ר י. גולדשמידט:
 הדבר רשום לפנינו. בשיחה שהתקיימה עם שר המשפטים על הנושא, הביע השר אותה משאלה וקיבל את התשובה שנתתי כאן. הסכרתי לו שאין זה מטעמים פוליטיים, אבל הספול בחוק זה נמשך זמן רב. העליתי לפני השר כמה דברים והוא רשם אותם כחידוש, הוא לא ידע על כמה קשיים שנתקלנו בהם. היו דברים שהשר לא היה שלם עם המגמה שלהם, והוא הבטיח להתייעץ אישית בהמשך הטיפול בחוק. יש בעיות ענייניות קשות ואנחנו מספלים בהן. קבעתי שביום רביעי הבא יעמוד החוק על סדר היום.

א. אנקוריון:
 דנו עם שר המשפטים בקשר לחוק החוזים. אגב השיחה הזאת דובר על דברים שונים וביניהם על חוק יחסי ממון. פרופ' ידין יודע על הקשיים בהם מתלבטת הועדה. החוק איננו קל. דוקא בגלל זה צריך להקדיש לו זמן. יש לחץ גדול של החברות מכל החוגים שנגמור את הדיון בחוק זה.

חזקה על פרופ' ידין, שאם הוא צריך להתייעץ עם שר המשפטים, הוא יעשה זאת. אני מבקש שאדוני יעשה סידור עבודה כזה שנוכל לגמור את הדיון.

י.ה. קלינגהופר:
 אני מרשה לעצמי להזכיר לעצמנו שאת הסעיפים הקשים בחוק גמרנו. גם מבחינה זו היה חבל שהחוק לא יתקבל בקדנציה הזאת. אני מבקש, במידת האפשר, שיאפשר לוועדה להתפנות לדיון בחוק הזה.

ח. צדוק:

אני רוצה להצטרף למשאלה הזאת שנדאג לזה שהחוק יעבור בקדנציה הנוכחית לאחר שהשקענו בו כל כך הרבה עבודה. אינני שותף ללחישות המייחסות למי שהוא בוועדה הזאת רצון לחבל בהעברתו של החוק בכנסת הנוכחית. סידור העבודה צריך להעשות כך שנוכל לגמור את החוק בקדנציה הזאת.

ג. האוזנר:

אני חס על כל העבודה שהשקענו בחוק הזה, אם הוא לא יוכל לעבור בקדנציה הזאת. העבודה הזאת יכולה לרדת לטמיון. אין לזה צדוק. אנחנו חייבים לעשות מאמץ לגמור את הספול בחוק, ולהביא אותו למליאה, אחרת יהיה חבל מאד על כל מה שעשינו בחוק הזה עד כה. איש לא מעוניין שכל הדיונים שלנו יהיו לשוא. אינני רואה דרך אחרת אלא לתת לחוק הזה עדיפות.

מ. ביבי:

אני שמח שח"כ אנקוריון העלה את הדרישה לספל בחוק הזה מיד. אני סבור שיש בכוחה של הוועדה להקדיש תשומת לב מיוחדת לחוק הזה. לי נראה שיש בכוחה של הוועדה לפחות להקדיש ישיבה אחת לשבוע לנושא זה. גם אנחנו השקענו מאמץ רב ואת העיקר גמרנו.

ד. ארזי:

אני מצטרף להצעה שנטפל עכשיו בחוק הזה פעם בשבוע, כפי שהציע ח"כ ביבי. גם אני אינני סבור שמי שהוא לא רוצה בסיון החוק. הדבר אפשרי וזה גם תלוי בכל אחד מאתנו. אפשר גם לקיים ישיבות בפגרת הפסח, כך שמיד לאחר הפגרה נוכל להביא את החוק למליאה.

היו"ר י. גולדשמידט:

כתחילת מושב החורף נועצתי בחברים, ונאמר לי שיש לתת עדיפות לחוק בחירת ראשי עיר, וכך עשיתי. זה היה לרצון לחלק מהוועדה ולא היה לרצון לחלק אחר של הוועדה. אינני בטוח אם גמרנו את רוב העבודה בחוק הזה. אני חושב שיש כמה וכמה דברים עיקריים שעברנו עליהם ונתעוררו שוב במחצית השנייה או בשליש האחרון של הסעיפים בחוק.

אינני רוצה ליצור רושם שנקהיש כל יום רביעי לישיבה על החוק הזה. אינני מתחייב לעשות זאת. עלינו גם מוטלות עבודות אחרות. עכשיו יש חוקי בחירות. יבואו עוד דברים דחופים. יש גם עניין לגמור עבודה אחרת שהציבור צריך אותה, או שהממשלה רוצה בה. לכן עשינו את המאמץ הזה של חוק הבחירות לראשי עיר. אינני בטוח שמעכשיו כל יום רביעי יוקדש לחוק הזה.

אינני יכול לרשום עכשיו התחייבות או מגמה, חוץ מזה שאני בהחלט מתחשב עם הבעת רצון החברים שבא לידי ביטוי כאן. אם נקיים ישיבות בפגרה או ישיבות נוספות שבועיות, אינני יכול לומר ברגע זה. אני מקווה שחברים יבואו על סיפוקם גם בנושא זה.

חוק יסוד: הכנסת (תיקון)

(הצעת ח"כ: מ. בזבי, מ. בן-פורת, מ. ברעם, צ. גרשוני, א. עופר, ח. צדוק, י.ש. שפירא).

א. עופר:

פה נקבע חוק מסגרת, בחוק הבחירות ייקבעו הפרטים. אין זה סוד שהיתה הידברות בין המציעים וזו פשרה. אם נרצה לשנות, מחייבת ההידברות בין החברים שהציעו אותו. אם העניין יבוא לקריאה, ונקבל 61 קולות, זה יחזור לוועדה לשם הכנה לקריאה שניה ושלישית. אנחנו עכשיו נעשה עבודה שיתכן ותהיה מיותרת בשלב זה, ואני לא מציע להכנס לזה. בסעיף 2 אני מציע שתחילתו של חוק זה תהיה בבחירות לכנסת התשיעית.

י. ארידור:

לדעתי מציעי החוק חייבים הסכר לוועדה מהו התוכן שהם מתכוונים למלא את החוק הזה. כמה איזורים יהיו, כמה מועמדים בכל איזור, וכל הפרטים. אלה השוללים מעיקרו את החוק, וגם אלה המחייבים אותו מעיקרו, צריכים לדעת את הפרטים בחוק הבחירות. מגיע לוועדה שיהיה ברור.

מ. אביזורה:

אני מציע להוסיף עקרון אחד: אני מברך על תומכי החוק, חוץ מהמציעים. השאלה היא אם אנחנו עושים עבודת סרק. הוועדה במצב של עומס כזה ולא הייתי רוצה להכנס לפרטים, אבל על החוק וסמכויותו לעכור בקריאה ראשונה. בסעיף ו' אני רואה סיכויים להחיות את החוק הזה. העקרון הוא, שבכנסת לא יזכו מפלגות גדולות יותר בגלל עניינים טכניים. אני מציע שבכל תנאי הרכב, הכנסת תייצג את מצעד הקולות הארצי.

סעיף ב' אומר שרוב חברי-הכנסת ייבחרו בבחירות יחסיות איזוריות. העודפים ייוספו לרשימה הארצית כך שלא ילכו קולות לאיבוד. מבחינה זו החוק פשוט. האפקט היחיד שמפלגות בגודל מסוים לא תוכלנה להכנס, כי אחוז החסימה יותר גבוה.

דבר שני, זאת הבחירה היחסית אישית. אינני חושב שדרך אגב צריך להכניס מיוזיזיה שהגדול נהנה יותר מהשני. זה לא צד חיובי של שיטת הבחירות האנגלית, אלא הצד השלילי שלה. אלה שמגיעים לכנסת, צריכים להגיע לפי הכוח שלהם.

אם ייקבע מראש ש-80 ייבחרו באיזורים ו-40 ברשימה הארצית, לא כל ה-80 יישארו קולות לחלוקה ואלה יצטרפו לרשימה הארצית. הרשימה הארצית תחולק כך שתביא בחשבון את המניין הארצי. יהיה לנו הרכב דומה לזה של אנגליה. תהיינה שלוש מפלגות ובאיזורים מסוימים תהיינה רשימות קטנות של מיעוטים.

אינני רואה שום סיבה למפלגת האופוזיציה הראשית לא ללכת לפי השיטה הזאת. הייתי מנסח סעיף שיציג את העקרון הזה.

אשר לפרטים, אינני חושב שזה צריך להדאיג את ח"כ ארידור. מי מחלק את האיזורים? יש כאן דבר עקרוני, זה יכול להעשות ע"י רשות שיפוטית או שזה נשאר סתום. יכול להיות חוק יסוד, ואנחנו נקבע את חלוקת האיזורים.

הי"ר י. גולדשמיט:

תוקפו או אפשרות הקיום של החוק הזה תלויים בזה שנקבל חוק אחר שאין מציעים עכשיו. יש הרבה חוקים שפרטיהם נקבעים בתקנות. יש מקרים שהכנסת מקבלת חוק, ומשאירה בו עניינים מהותיים פתוחים, מתוך הסתמכות שהכנסת תקבל חוק אחר שימלא את החסר בחוק הזה. הלאקונות מוכרות לכולנו. אבל חלק מהותי לבצוע החוק, תלוי בקבלת חוק אחר ע"י הכנסת, זה בעיני מקרה מוזר.

א. ידין:

לסעיף השני, אני רוצה להזהיר בפני זה שיהיה כתוב שם האריך או מספר של הכנסת שעליו זה יחול. יתכן שגם לגבי הכנסת התשיעית. העניין לא יהיה מוכן. צריך לכתוב שהחוק לא יכנס לתוקף אלא עד שיתקבלו החוקים האחרים; אחרת תהיינה שתי שיטות בעת ובעונה אחת. בהתאם לזה צריך לנסח את הסעיף השני.

ג. האוזנר:

אינני בטוח שאפשר להכניס תיקונים כאלה שישכנעו אותי לתמוך בו. אבל כאשר מוטל עלי, כחבר הוועדה, להכין את זה לקריאה ראשונה, העובדה שקוראים לזה תיקון לחוק היסוד, איננה מתירה, לדעתי, למציעים להשאיר מסגרות ריקות. מה פרוש רוב חברי-כנסת שבבחרה? איזה רוב? בדברי ההסבר נאמר שהמיעוט יבחר ברשימה ארצית. אני מחפש איזה מכשיר לרשימה הארצית ואינני מוצא שום דבר על זה.

אנחנו שומעים שבין המציעים עצמם אין אחדות דעות לגבי שיטת החלוקה מהרשימה הארצית. יש כאלה הגורסים שהרשימה הארצית צריכה להיטיב עם כאלה אשר קופחו עקב השיטה האיזורית; יש כאלה הרוצים שהשיטה תצלם את התוצאה לפי הבחירות הישירות האיזוריות.

גם כדי להכין את זה לקריאה ראשונה, אנחנו צריכים לבקש מהמציעים שיפרטו דברים שהם עקרוניים:

היו חוקי יסוד שאמרנו שפרטים ייקבעו בחוק, אבל לא עקרונות. העקרונות צריכים לבוא כאן, והם אינם כאן, לפחות אחדים מהם חסרים, גם אליבא דחברי הוועדה המציעים. פה חסרים עדיין שלושה אלמנטים לפחות.

איזה רוב חברי-כנסת יבחר בבחירות איזוריות יחסיות;

כיצד יבחר המיעוט של חברי הכנסת;

מה יהיו העקרונות של הרשימה הארצית.

בלי שנדע את הדברים האלה, איננו יכולים להתקדם להכנה לקריאה ראשונה.

ח. צדוק:

אותם פרטים יסודיים וחיוניים להפעלת השיטה, כגון כמה ייבחרו באיזורים וכמה ייבחרו ברשימה הארצית, ומה יהיה גודלו של כל איזור, מ"מ תהיה הרשות המפקדת על תיחום האיזורים - בכל הדברים האלה אין למציעי החוק הצעות מגובשות. הדבר הזה לדעתי איננו צריך לשכנע את התיקון שמקומו בחוק היסוד. היום כל מה שאומר התיקון הוא, שהכנסת תיבחר בבחירות שוות יחסיות ארצית, וכו'. אם להשוות את הסעיף הזה עם הסעיף המוצע, אז הסעיף המוצע הוא יותר מפורט. אבל כדי להניח דעתם של חברים שמקבלים את העיקרים המוצעים כאן וחוששים שאחרי שהתיקון הזה יתקבל אפשר יהיה, ברוב רגיל, למלא את הפרטים החיוניים האלה, בלי שיהיה צורך ב-61 קולות, אני יכול להרגיע אותם. אני מודה שהתיקון הוכנס לפי הצעתו של ח"כ קלינגהופר, וכתבצו: "לקבלתן ולשינויין של הוראות חוק הבחירות בעינים האמורים בפסקאות (1) ו-(2) של סעיף קטן זה יהיה פרוש רוב של חברי הכנסת; והוראות סעיף 46 יחולו על כך". לא רק לתיקון הזה בחוק היסוד, אלא גם למילוי החוק הזה תוכן באותם ענינים יסודיים, יהיה דרוש אותו רוב של 61. חברים שמקבלים היום את הסעיף הזה, אינם מסתכנים בזה שהכנסת תוכל לקבל, ברוב רגיל, דינים על מספר איזורים, גודל איזורים, כמה יהיו ברשימה הארצית וכו' יתחום את האיזורים. כלומר, ההגנה, במידה והיא קיימת היום לגבי שיטת הבחירות הנוכחית, תהיה קיימת בעתיד לא רק לגבי השיטה שעקרונותיה מוצעים כאן לגבי חוק היסוד, אלא גם לגבי התוכן של עיקרי ההצעה הזאת. אי אפשר להפעיל את השיטה הזאת לפני שיתקבל החוק הקובע את הפרטים.

אם יש חברים המחייבים את השיטה הזאת אבל אומרים: אני אתן ידי להצעת חוק זה, ואחר-כך יקבעו דברים שלא יהיו לפי רוחי; אני עונה: אני אהיה זקוק לך באותה מידה כמו שאני זקוק לך כדי להעביר את החוק הזה. אני לא חושב שבשלב זה צריך ללכת מעבר לעקרונות המוצעים כאן.

לחה"כ אביזוהר אני רוצה לומר: השיטה לחלוקת המנדטים שהוא מציע, אינני שולל אותה, היא איננה עומדת בניגוד למוצע כאן, היא יכולה להתיישב עם החוק הזה וגם לא להתיישב עמו. חוק הבחירות צריך לקבוע זאת. אני יכול לתמוך בהצעתו, אבל לא הייתי רוצה לעשות זאת אגב הכנת חוק זה לקריאה ראשונה. אולי קיימת גם שיטה אחרת. כשנגיע לזה, נדון בזה.

לגבי סעיף 2, אני חושב שאין מנוס מקבלת ההצעה של פרופ' ידין. איננו יכולים ליצור מצב שהשיטה הזאת נתקבלה ונאמר בה שהחוק יכנס לתוקפו ב-1976, והכנסת לא תספיק למלא את החוק הזה תוכן עד 1976, ויהיה חלל ריק. גם אם מסתכנים בזה, אף אחד איננו רוצה חלל ריק. לכן אני מוכן לקבל את הנוסח שהציע פרופ' ידין. ברור לי שאסור ללכת למצב חוקי בו אנחנו נשארים בלי שיטת בחירות בכלל. אני לא חושב שזה נחוץ לקריאה הראשונה. אנחנו לעתים קרובות כותבים שחוק זה תחילתו מיום... ואנחנו קובעים את סעיף התחולה כאשר החוק מגיע לקריאה שניה ושלישית. בסופו של דבר, כשנבוא עם התיקון לקריאה שניה ושלישית, התוכן של סעיף 2 צריך להיות התוכן שהציע פרופ' ידין.

י.ה. קלינגהופר: חה"כ אביזוהר פנה לסייעתי, וגם חה"כ צדוק

הזכיר אותי. לכן אני רוצה לומר: אני אישית תומך בהצעת החוק. גם פרסמתי בכתב את הצעה מפורטת ליישום המסגרת הזאת, נתתי לזה את הכותרת: בחירות איזוריות בלי עיוותים. אני רואה אפשרות לקבוע חוק בחירות במסגרת החדשה בלי להגיע לעיוותים אריתמטיים. אני מציע שם הצעות קונקרטיות. אני געתי במצב של חובה לקיים מרות מפלגתית וסייעתי. יש החלטה של מרכז המפלגה המטיל עלינו להקפיד את העניין עד הבחירות. הדבר הנוגע לסייעה, זה עניין של שלום בית וצריך לשאוף לשמירת שלום בית. לפיכך, אני אמנע מהצבעה ואני רואה את עצמי מנוע מהשמעת דברים בדיון הנוכחי.

המשך הדיון נדחה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00